

MATEMATIKA И МАТЕМАТИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ, 2004
MATHEMATICS AND EDUCATION IN MATHEMATICS, 2004
*Proceedings of the Thirty Third Spring Conference of
the Union of Bulgarian Mathematicians
Borovets, April 1–4, 2004*

ЗАБРАВЕНИ ДЕЙЦИ, ОБИЧАЛИ МАТЕМАТИКАТА

Петьо П. Петков

Понастоящем сведенията за историческото развитие на математиката и математическото образование в България са твърде фрагментарни. Периодът от втората половина на XIX и началото на XX век е особено интересен поради наличието на голям брой изключително дейтелни личности.

В статията се предлагат кратки биографии на 6 изтъкнати деятеля от този период и се поставят въпроси, чието изясняване би могло да доведе до разширяване и уточняване на представите ни за развитието на математиката и математическото образование в България.

0. Увод. Преди около 17 години изд. „Народна просвета“ публикува книгата „Български математици“, съставители И. Чобанов и П. Русев [49]. Книгата съдържа два обзора, посветени главно на обучението у нас до средата на XX в., биографичен обзор за трима математика, участвали в септемврийските събития през 1923 г. и биографии на още 45 математика. Примерът с тази книга сочи каква е ползата от подобни издания – да бъдат събрани заедно разпръснати на различни места писмени сведения, спомени на съвременници и документи и да бъдат придружени с разбор, поясняващ значението и качествата на резултатите от труда на действащите в миналото лица.

За съжаление сведенията (и дори имената!) за много от нашите активни дейтели от края на XIX и началото на XX в. остават разпръснати и на практика скрити от нас*.

В следващия текст са дадени кратки биографични бележки за шестима такива дейтели, заедно с извори, от които би могло да се тръгне при събиране на повече сведения. Всеки от тях е в някакъв смисъл „екстремна точка“ за историята на българската математика.

Интересът към този период не произтича само от тривиалното желание за проясняване историята на нашата математическа общност. Има нещо повече – това е епоха на ускорено развитие, на силни личности, които бързат да запълнят във всяко отношение вакуума спрямо европейските образци, стремят се – и успяват! – да намерят и пренесат в България най-доброто, но същевременно и да уважат, запазят, фиксират точния спомен за отиващото си време, да възстановят по-ранната

* Това не е „привилегия“ само на математическата ни колегия. Например в енциклопедичния справочник [5] Т. Ташев посочва, че от 589 български министри и председатели на комитети с ранг на министри, в петтомната Енциклопедия България има данни само за 255. За останалите 344 – нищо!

ни история и да анализират своята съвременност. Те умеят да си поставят трудни, но изпълними цели, и упорито решават непосредствените задачи, изникващи в движението им напред.

Полезно е за нас да знаем за тези хора колкото е възможно повече.

1. Константин Искров Кесяков (14.06.1838, Копривщица – 3.03.1900, София). Семейството му живее в Пловдив, но е роден в Копривщица, където родителите му са били избягали от чумната епидемия. Завършва Пловдивското класно училище (според [1]), Гръцката гимназия в Пловдив (според [2]). По волята на родителите си, противно на своето желание, остава една година да работи при търговец в Пловдив. След това го изпращат да следва в Цариградското медицинско училище, но той не постъпва там, а си издейства чрез руския посланик в Цариград „една ваканция в Московския университет“ [2]. Заминава в Москва на разноски на баща си, по чието желание постъпва да учи медицина. Но, както пише сестра му в [2], „не можал да понесе тази наука и се записал в математическия факултет“. След 4 години (вероятно през 1863 г.) завършва факултета „един от първите, канен да остане там за декан“ [2]. Вероятно тук сестра му смесва *покана за оставане в университета с цел подготовка за професорско звание (адюнкт?)* с термина, който е употребила. Той не пожелава да остане в университета, предпочита възможност да получи военно образование и след 6-месечно обучение е поручик в Гвардейския Преображенски полк.

От [1] знаем, че в 1869 г. е назначен в Главния щаб на руската армия. Участва на командирски длъжности в Опълчението през 1877-78 г. След войната заема високи командно-административни постове.

В [1] се твърди, че в Московския университет *е защитил дисертация и е получил званието „кандидат на математическите науки“*. Ако е така, *може би той е първият българин с научна степен по математика през XIX в.* Необходимо е да се направи проверка и да се уточни какво се крие зад твърденията в [1] и [2] за признаване на високи математически качества у Константин Кесяков. И, освен това, с какви научни изяви е свързано това признание?

2.–3. Васил Николов Икономов (1.01.1858, Трявна – 29.07.1919, София) и Петър Николов Икономов. В. Н. Икономов и П. Н. Икономов са автори на много учебници. В [26] са изброени 4 учебника по аритметика ([7]–[10]) и 4 по геометрия ([11]–[14]) на В. Н. Икономов с общо 40 (четиридесет!) издания, а също и две ръководства [15] и [16]. Учебниците на П. Н. Икономов, описани в [26] се разклоняват в част от своите – повече от 50 (петдесет!) издания и биха могли да бъдат описани само чрез ориентиран граф с доста разклонения. Грубо казано, те могат да се разделят в 9-те групи [17]–[25].

Съгласно [3], В. Н. Икономов е дългогодишен учител по математика в Дряново, Враца, Калюфер, Карлово, София. В [3] има и негов портрет. Той е един от 39-те членове-основатели на ФМД в София. В спомените на Нестор А. Бучков [3, с. 91-92] за Софийската мъжка гимназия се казва: „Аритметиката и геометрията се преподаваше в долните три класа на гимназията от учителите с непълно висше образование: Н. Петков, В. Икономов и др. Те ме допуснаха 2-3 пъти при урок в техните класове и останах възхитен от техния педагогически похват при преподаването и при изпитването“.

За П. Н. Икономов нямам биографични данни. Виждал съм само седмото издание на [22]. Естетиката на чертежите там е на изключително високо ниво, отдавна забравено в нашата литература. Както посочва П. Н. Икономов, използвани са чертежи на А. Андел, самостоятелни или от учебник на Йосиф Менгер (вероятно издадени в Австро-Унгария).

Учебникари, които не крият, когато пренасят културата от другаде, но винаги – и само – пренасят най-доброто!

4. Никола Енев Начов (20.09.1859, Калофер – 29.09.1940). Изследовател би могъл да попадне на Никола Начов, ако тръгне да издирва математически библиографии. Библиографията на Начов [29] не само има обещаващо заглавие, но поражда с високото си качество и зрелостта на библиографа, „учител при държавното практическо земеделско училище в Садово“.

Този учител е написал и (поне) два учебника по математика [27] и [28]. Интересът му към математиката е изразен и в историко-математическото му изследване [30]. Това изследване би предизвикало силен интерес, ако бъде напечатано и днес.

Българските енциклопедии и [4] ни го представят като писател, историк и библиограф. Той е дъписан (1884) и действителен (1906) член на Българското книжовно дружество (днес БАН). В доклада [31] на Б. Цонев (вероятно Беньо Цонев, 1863–1926, действ. чл. на БКД от 1900 г.), който представя Н. Начов при избирането му за действ. член на БКД, публикациите на номинирания са разпределени в дяловете белетристика, библиографични работи, биографични приноси, студии по български фолклор и метрика, приноси към българската стара литература, граматични съчинения. Цитат от доклада:

„Искам да обърна благосклонното Ви внимание върху един скромен труженик на българската литература, който по своите книжовни и научни работи, както и по своите чисто литературни произведения, заслужава да заеме достойно място между членовете на българското книжовно дружество. Тоя труженик е г. *Никола Начов*, дългогодишен гимназиален учител, познат книжовник и писател. Той не блещи, истина, с научни титли и красноречиви дипломи, ала името му вече е тясно свързано с българската книжнина, та мисля, че нашето книжовно дружество, което си е турило за цел да бъде средище на българските научни и художествени сили, трябва да прибере в средата си този наш деец, който, уверен съм, ще носи с гордост и достоинство званието *член на българското книжовно дружество*“.

Въпреки всичко това, издирването на биографични данни за Н. Начов не е тривиална задача. Сам по себе си фактът, че *един влиятелен наш книжовник от началото на XX в. е така тясно свързан и с математиката*, представлява интерес и би било добре ние, математиците, да знаем нещо повече за този възрожденец.

5.–6. Асен Христов Йорданов (2.09.1896, София – 18.10.1967, Ню Йорк) и Асен Юрданов Попов (23.01.1886, с. Хотница, Великотърновско – 11.05.1971). Днес, когато големият авиационен деятел Асен Х. Йорданов стана известен на по-широки кръгове у нас, българският читател, попадащ на положителния отзив [36] от 1912 г. за книгата „Ас. Юрданов. Аеродинамично летене. Аероплани (теория, техника и история)“, би могъл да си помисли, че вижда заглавие на първата книга на бележития изобретател. Но не е така. Има двама български авиационни дейатели с почти еднакви имена.

Напоследък на български излезе книгата [33] от сестрата на А. Х. Йорданов, в която има доста биографични данни за него. През 1912 г. (15-годишен!) той си конструира планер, с който лети. Цитат от [33]: „Всъщност аз се проявих успешно с построяването на един планер, въпреки ограничените ми възможности. Направих го от бамбуков материал, дебели метални жици на едно захвърлено пиано, плюс двете гуми на велосипеда си (...) Заинтригувах ротния началник (...) да разреши на няколко войника да дойдат на плаца наблизко до казармата и да ми помогнат при излитането. Можях да се издигна на около 12 м. височина и с кормилото за управление да слеза сполучливо (...) Аз не се пребих, но хвърчилото (...) пострада. Започна да се говори за този мой безмоторен планер и на 5.02.1912 г. се проведе опит за летене пред официална комисия.“ Опитът е бил напълно успешен, последван и от други такива опити.

Същата година А. Х. Йорданов участва в Балканската война като доброволец (не е завършил гимназията!) във военноавиационно отделение. През 1915 г. така се увлича от идеята да построи моторен самолет по свой модел, че почти изоставя училището и повтаря класа. Известният авиатор Радул Милков вече го е опознал и му осигурява мотор от един пленен турски аероплан ([33], [34]). Самолетът е построен и след няколкократно пробни излитания на 15. август 1915 г. кап. Радул Милков демонстрира успешен опит за летене пред официална комисия. Тази дата се счита за *начало на самолетостроенето у нас*. Комисията предлага „на ученика А. Х. Йорданов, гимназист от седми <сега десети> клас, да се даде стипендия да следва в чужбина за инженер-авиатор, след завършването на гимназиалното си образование“ и да му се заплатят разноските по построяването на аероплана*.

През 1916 г. А. Х. Йорданов е мобилизиран, участва и във въздушни боеве, но остава жив, като междувременно успява да вземе зрелостно свидетелство от Втора мъжка гимназия в София** и да завърши Военното авиационно училище. През 1921 г. попада в САЩ, където започва почти от нулата***, докато се превърне в сериозен (но и самостоятелен) сътрудник на най-прочутите самолетостроителни компании в САЩ.

А. Йорданов е умел авиатор, голям авиационен педагог (запознат съм само с неговия учебник [50] – забележителна методика на обучение) и изобретател. Негови книги са преведени на руски, френски, китайски и др. езици. *Твърде е възможно да има отпечатани трудове по аеромеханика с математическо съдържание*. Би било полезно да се провери.

Пред сестра си, когато говори за познанията си от времето на първите си изобретения, 1912-1915 г., той казва: „Бях чел в България само една книга по аеронавтика – на физико-математика Асен Юрданов Попов“.

Така от ученика достигаме до първия му учител. Когато пише книгата [35], А.

* Военното министерство откупува аероплана на Йорданов за 16 000 лв.

** Към края на Междусъюзническата война на мобилизираните гимназисти е бил даден десетдневен отпуск, за да могат да се явят на матура (!)

*** През зимата на 1922 г. в Ню Йорк имало много сняг и А. Й. се наел като работник по почистването му. Когато снегът се стопил, А. Й. преминал на строежите на високи сгради. Понататък: „Тези две служби не ме ангажираха напълно, което ми позволяваше да ходя често в библиотеката. Постепенно научих как се строят локомотиви. Нямах избор и се представих в завода за железопътни линии „Ири Лайн“ и, за мое голямо учудване, бях назначен.“ <А. Й. пред сестра си.>

Юрданов е учител в Старозагорската мъжка гимназия (вж. [36]). Той е известен като пропагандатор, организатор и историк в областта на авиацията, пише и по проблемите на астронавтиката ([35], [37], [38], [39], [40]). Взема участие или е свидетел при много от събитията, свързани с летателното дело у нас*. Но той също така е и *дългогодишен учител по математика*. Известни са негови 4 учебника ([42], [44], [45], [46]), един сборник [41] и две ръководства ([43] и [47]). Може би има и още. Необходимо е цялата тази литература да се издири и да ѝ се направи разбор.

От 1932 г. Хр. Медаров, А. Ю. Попов и Г. Николов започват издаване на двуседмичник „Младежки физико-математически вестник“. Това периодично издание излиза десет години, като търпи известна метаморфоза в заглавието и външния си вид. В първата му годишнина има 24 статии от А. Ю. Попов [48]. Каква енергичност, нали?

ЛИТЕРАТУРА

По-нататък, когато има опасност от смесване на произхода на текстовете, текстът на автора се поставя в глови скобки.

- [1] Христов Иван, С. Тодоров, Р. Петкова, Й. Гиндузов, М. Гочева, С. Николова. Българското опълчение 1877-1878. Т. 1. Първа, втора и трета дружина. Биографичен и библиографски справочник. Науч. ред. И. Христов. Изд. Казанлъшка искра – ЕООД, с.18-19. <Година на издаването не е посочена.>
- [2] КЕСЯКОВА, ТЕОФАНУ ИСКРОВА, по мъж Никола Хр. Тъпчилещова. Отговор на въпросите на г-н Димитров <Записки относно семейството и живота на К. И. Кесяков>. Ръкопис. НБКМ, ф. 535, а.е. 1, л. 2.
- [3] Юбилеен сборник на Физико-математическото дружество в София. По случай 40-годишниния му юбилей. Печатница Хр. Г. Данов – О. О. Д-во, София, 1939.
- [4] Българска академия на науките. Академици и член-кореспонденти. Отг. за изд. акад. Бл. Хр. Сендов. Изд. БАН, София, 1989.
- [5] ТАШЕВ, ТАШО В. Министрите на България. 1879-1999. Енциклоп. справочник. Отг. ред. ст. н. с. д. и. н. Георги Марков. Акад. изд. „М. Дринов“ и Изд. на МО „Георги Победоносец“, София, 1999.
- [6] Алманах на Софийския университет (1888-1928). Кратка история на Университета с животописни и книгописни сведения за преподавателите и асистентите от основаването на Висшето училище насам. Унив. библиот. № 91. Печ. „Художник“, София, 1929.
- [7] ИКОНОМОВ, В. Н. Аритметика. За I и II кл. на гимназиите и народните трикласни у-ща. От 1. до 5. изд. 6. прераб. изд. (за I кл. на средните у-ща и горния курс на осн. у-ще, книж. Е. П. Христов, Търново – 1899) Друго 6. прераб. изд. (за I кл. на средните мъжки у-ща, трикласни мъжки и девически у-ща и горния курс на осн. у-ще, книж. Е. П. Христов, Търново – 1901). 7. прераб. изд. (за I кл. на дев. гимназии и петокл. дев. у-ща – 1901). Друго 7. прераб. изд. (за I кл. на гимназиите и кл. у-ща – 1903). 8. изд. – 1904. 9. прераб. изд. – 1907. 10. изд. (за I кл.) – 1907. 11. прераб. изд. (за I кл. на прогимназиите и кл. у-ща) – 1912, 12. прераб. изд. – 1915.
- [8] ИКОНОМОВ, В. Н. Аритметика. За I и II кл. на гимназиите и народните класни у-ща. Част I. Печ. П. Х. Панайотов, 1891. 2. попр. изд. (за долните класове на гимназиите и

* В [34] Ц. Цаков го нарича „вездесъщият Асен Юрданов Попов“.

горний курс на осн. у-ща), книж. Е. П. Христов, Търново – 1892. 3. изд – 1893. 4. прераб. изд., книж. Е. П. Христов – 1894. 5. прераб. изд., книж. на Е. П. Христов – 1896. От 6. до 11. изд. излиза отделно за I и за II клас. 7., 9., 10. и 11. издания са преработени; последното е от 1912 г.

[9] Икономов, В. Н. Аритметика, част II. За III кл. на гимназиите и нар. кл. у-ща. 2. прераб. изд. – 1894; 3. прераб. изд. – 1895; 4. прераб. изд. – 1897; 5. прераб. изд. – 1903; 6. прераб. изд. – 1908; 7. прераб. изд. – 1912. Книж. Е. П. Христов, Търново.

[10] Икономов, В. Н. Аритметика. За III кл. на дев. гимназии и петокл. дев. у-ще. 6 изд. <Книжните тела на изд. 1.-5. подлежат на издирване>

[11] Икономов, В. Н. Геометрия с геометрическо чъртане. За II кл. на мъжките гимназии, петокл. мъжки у-ща и трикл. у-ща. Книж. Е. П. Христов – 1903. 2. изд. – 1905. Друго 2. изд. – 1907. 3. изд. – 1911. <Авторът е означен с псевдоними – В. И. Кроснев и Т. Дрипчански.>

[12] Икономов, В. Н. Геометрия с геометрическо чъртане. За III кл. на мъжките гимназии, петокл. мъжки у-ща и трикл. у-ща. Книж. Е. П. Христов, Търново – 1903. 2. изд. – 1905. 3. изд. – 1911. <Псевдоними: В. И. Кроснев и Т. Дрипчански.>

[13] Икономов, В. Н. Геометрия. За IV кл. на дев. гимназии и петокл. дев. у-ща. Книж. Е. П. Христов, Търново, 1903. <Псевдоним В. И. Кроснев.>

[14] Икономов, В. Н. Геометрия. За V кл. на дев. гимназии и петокл. дев. у-ща. Книж. Е. П. Христов, Търново, 1903. <Псевдоним В. И. Кроснев.>

[15] Икономов, В. Н. Методични упътвания по аритметика и пробни уроци по декадната система (...) на слушателите от II-та секция на общеобразователния курс. Книж. Е. П. Христов, Търново, 1914.

[16] Икономов, В. Н. Ръководство по метрическата система, допълнено с някои от по-важните чужди мерки. Прегл. и одоб. от М-то на финансите. Изд. и печ. Хр. Г. Данов, Пловдив, 1892.

[17] Икономов, П. Н. Геометрия. За държ. дев. гимназии, трикласни народни у-ща и за долните класове на държ. мъжки гимназии. Книж. Тодоров и Христов, Търново, 1855. 2. попр. и доп. изд. Печ. Е. П. Христов, Търново – 1888. 3. прераб. изд. – 1890. 4. изд. – 1892. <След това издание учебникът излиза отделно за I, II и III кл.>

[18] Икономов, П. Н. Първоначално запознаване с геометрията и геометрическото чъртане. За III и IV отделение <От 1883 г. излизат 18 издания. От 19. изд. се разделя на две – за III и за IV отделение. Вж. следващите две единици.>

[19] Икономов, П. Н. Геометрия и геометрическо чъртане за III отделение на основните у-ща. 19. изд. Книж. Е. П. Христов, Търново – 1900. 20. попр. изд.: Геометрическо чъртане с упражнения и задачи – 1901. 21. попр. изд. – 1902.

[20] Икономов, П. Н. Геометрия и геометрическо чъртане за IV отделение на основните у-ща. 19. изд. Книж. Е. П. Христов, Търново, 1900. 20. попр. изд. – 1901. 21. попр. изд. – 1902.

[21] Икономов, П. Н. Геометрия и геометрическо чъртане. Според програмата за II и III кл. на мъжките и дев. у-ща. <От 1. до 4. изд. излиза общо с учебника за I кл. под заглавие Геометрия> 6. попр. и доп. изд. – 1894. 7. попр. и доп. изд. книж. Е. П. Христов, Търново – 1895. 9. изд. – 1896. 10. попр. и доп. изд. книж. Е. П. Христов, Търново – 1897. 11. изд. – 1898. <От 12. изд. се разделя и излиза отделно за II и за III кл.>

[22] Икономов, П. Н. Геометрия в свръзка с рисуване и чъртане. За I кл. на мъжките и дев. у-ща и V отделение на основните у-ща <От 1. до 4. изд. излиза общо с учебника за II и III кл. под загл. Геометрия> 5. изд., печ. П. Х. Панайотов, Търново – 1893. 6. изд., печ. Зора, Варна – 1895. 7. доп. изд., книж. Е. П. Христов – 1898. 8. попр. изд. под заглавие Геометрия и геометрично чертане. За I кл. на средните у-ща. Книж. Е. П. Христов, Търново – 1902.

- [23] Икономов, П. Н. Начална алгебра. За девическите гимназии и класните народни у-ща. 2. попр. и доп. изд., книж. Е. П. Христов, Търново, 1891. 4. изд. – 1893. 5. изд., печ. Зора, Варна – 1896.
- [24] Икономов, П. Н. Първоначално запознаване с геометрията и геометрическото чъртане. За III и IV отд. Русе, 1883. 2. изд., книж. Тодоров и Христов, Търново – 1884. 3. изд. – 1885. 5. изд., книж. Е. П. Христов, Търново, 1888. <И така нататък до 18. попр. изд. през 1897. След това излиза отделно за III и IV отделение>
- [25] Икономов, П. Н. Учебник по математика. За III кл. на трикласните народни у-ща. Книж. Н. Тодоров, Търново, 1882.
- [26] Български книги 1878-1944. Библиографски указател. Нар. библ. „Кирил и Методий“. София, т. I – 1978, т. II – 1978, т. III – 1979, т. IV – 1979, т. V – 1981, т. VI – 1983, т. VII – 1995.
- [27] Начов, Н. Кратка геометрия за началните училища от Н. Начов, учител в Държавното практическо Земледелческо училище в Садово. Собств. изд. Търговска печатница, Пловдив, 1886.
- [28] Начов, Н. <Съставил> Практическа геометрия. Ученическа цинкография, 207 с., с чертежи, 1887-1888.
- [29] Начов, Н. Библиографически преглед на нашата математическа литература от самото ѝ начало до края на 1886 година. Искра, научно-литературно списание. Год. втора, т. II (1889-1890), с. 52-57, с. 184-189 и с. 248-252. <Включва 83 книги, от които: по аритметика – 47 учебника и 9 сборника; по алгебра – 4 учебника; по геометрия и геометрично чертане – 13 учебника; една логаритмична таблица; 2 учебника по праволинейна тригонометрия; 1 по аналитична геометрия, и още 6 други единици. Почти всички тези единици са съпроводени с текст, посочващ реферативни, похвални или критични отзиви в списания, описания на различни издания на една и съща книга, цена и други коментари от Н. Начов. Уводът към библиографията е обемист, много интересен и съдържателен.>
- [30] Начов, Н. Непо за нашите работи и цифри. Сборник за народни умотворения, наука и книжнина. Изд. Мин-то на нар-то просвещение. Кн. VII (1892). Научен отдел с. 496-505. <Съобщение от 23.03.1891 г.>
- [31] <За> Н. Начов <от> Б. Цонев. Летопис на БКД в София. Кн. VI (1905, 1906) с. 74-77. <Доклад от октомври 1906 г. с предложение за приемане на Н. Начов за действителен член на БКД.>
- [32] Старопечатни книги, подарени от Н. Начов. Летопис на БАН. Кн. XVIII (1934-35, 1936), с. 138-155. <Списък, съдържащ 255 книги>.
- [33] Маркова, Милка Йорданова. Асен Йорданов и авиацията. Париж, 1995.
- [34] Цаков, Ц. Живите торпили. Меридиан прес, София, 1995.
- [35] Юрданов, Ас. Аеродинамично летене. Аероплани (теория, техника и история). Стара Загора, 1911.
- [36] Д-р С. Г. <Отзив за> Ас. Юрданов. Аеродинамично летене. Аероплани (...) Списание на ФМД в София. Год. VIII (1912), кн. IV (май), 1912, с. 154.
- [37] Юрданов, Ас. История на авиацията (обща и българска). Две части. Собств. изд., София, 1923.
- [38] Юрданов, Ас. Теория на аероплана. Кн. I и II. Изд. Родина, печ. Типограф, София, 1927.
- [39] Юрданов, Ас. Динамика на аероплана. София, 1928.
- [40] Попов, Ас. Юрданов. Астронавтика. Списание на ФМД в София. Год. XXIII (1938), кн. 7 и 8 (март-април), с. 222-228; кн. 9 и 10 (май и юни), с. 313-323.
- [41] Попов, Ас. Юрданов. Сборник задачи по геометрия. В три части – планиметрия (648 задачи), стереометрия (478 задачи) и тригонометрия. Печ. Типограф, София, 1928.

- [42] Попов, Ас. Юрданов. Учебник по алгебра за VII кл. на средното техн. у-ще. София, I изд.– 1929.
- [43] Попов, Ас. Юрданов. Ръководство за употреблението на сметачната линейка и джобния ъгломер. Изд. автора, печ. Б. А. Кожухаров, София, I изд. – 1929, II изд. – 1946.
- [44] Попов, Ас. Юрданов. Учебник по алгебра (диференциално и интегрално смятане и номография в кръга на програмата на средните учебни заведения). <Със сборник от задачи>. За VI и VII класове на Държ. ср. техн. у-ще „Цар Борис III“. София, 1933.
- [45] Попов, Ас. Юрданов. Учебник по праволинейна тригонометрия. Със систематичен сборник от задачи и приложение логаритмични и гониометрични таблици. За средното техн. и общообразователно у-ще. Печ. Б. А. Кожухаров, София, I изд.– 1929, II изд.– 1935.
- [46] Попов, Ас. Юрданов. Праволинейна тригонометрия. За VI кл. на Държ. средно техн. у-ще „Цар Борис III“. Библиотека на Държ. средно техническо у-ще „Цар Борис III“, No 14. Печ. Мадара, София, 1935. II изд.: Ръководство по праволинейна тригонометрия за VI клас на държавните средни техн. у-ща в България. Библиотека на държавните средни техн. у-ща в България, No 16. Печ. Военно-изд. фонд, София – 1945.
- [47] Попов, Ас. Юрданов. Ръководство <със сборник от задачи> по алгебра <Теория на функциите и номограми> За VII клас на държ. ср. техн. у-ще. Печ. Б. А. Кожухаров, София, 1933.
- [48] Статии на А. Ю. Попов в Младежки физико-математически вестник за самообразование, год. I (1932):
- [49] Юрданов, Ас. Значение на математиката, (бр. 1). Попов, Ас. Ю. Задача и развитие на аритметиката, (бр. 2). Ю-в, Ас. Математичен фокус, (бр. 2). Ю-в, А. Представа за големите числа, (бр. 2 и 3). Ю., А. Много големи числа, (бр. 2 и 3). Юрданов, Ас. Безмоторно летене, (бр. 3). – Развитие на геометрията, (бр. 3 и 4). – Неточни и приближени числа, (бр. 4 и 5). – Съкратено смятане, (бр. 5,6 и 7). – Произход и развитие на алгебрата, (бр. 6 и 7). – Неопроделености в математиката, (бр. 7). – Предмет на аритметиката, (бр. 8). – Решване на кубичното уравнение, (бр. 8). Авиатор А. Бройни системи, (бр. 9 и 10). А. Ю. Игра с карти (фокус), (бр. 9 и 10). Юрданов, Ас. Диференциал и интеграл в математиката, (бр. 9 и 10). – Алберт Айнщайн, (бр. 11). – Появата на числата в алгебрата <от естествените до комплексните числа>, (бр. 11). – Египет, (бр. 12). – Архимед, (бр. 13). – Питагор (и неговата школа), (бр. 15). – Исак Нютон, (бр. 16). – Лайбниц, (бр. 17 и 18). – Астрономични епохи у индийците, (бр. 17).
- [50] Български математици. Съст. И. Чобанов и П. Русев. Д. И. „Народна просвета“, София, 1987.
- [51] JORDANOFF, ASSEN. Safety in flight. Ill. Frank L. Carlson and Fred L. Meagher. Funk & Wagnalls Co. New York and London, 1941.

Петьо Петков
 Кат. Матем. логика и приложенията и
 Факултет по математика и информатика
 Софийски университет „Св. Климент Охридски“
 Бул. „Джеймс Баучер“ 5
 1164 София
 e-mail: ppetkov@fmi.uni-sofia.bg

FORGOTTEN ACTIVISTS WITH LOVE TO MATHEMATICS

Petio P. Petkov

Currently the description of the development of Bulgarian mathematics is too fragmentary. The period from the second half of the 19th and the beginning of 20th century is of particular interest owing to the existence of a great number of exceptionally active figures.

The article gives short biographical data for 6 persons connected with Bulgarian mathematics and mathematical education. Questions are posed the answers of which could lead to widening and change in our ideas of mathematical life in Bulgaria in that period.